

CROSSBORDERJURISTS (SINIR AŞAN HUKUKÇULAR) DERNEĞİ
HUKUKSUZLUKLARI ARAŞTIRMA VE ANALİZ KURULU (HAAK)

YUSUF BİLGE TUNÇ KARARI

(Karar Numarası: 2021/8)

Karar Tarihi: 30/11/2021

I. İNCELEME KAPSAMI

1. CrossborderJurists (Sınır Aşan Hukukçular) Derneği, hukukçular tarafından kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur.
2. Derneğin amacı Dernek Tüzüğü'nün 2.maddesi 1. bendinde ifade edildiği gibi "insan hakları ihlallerini önlemeyi teşvik etmek; tüm ülkelerde ve toplumlarda evrensel olarak tanınan temel hakların geliştirilmesine ve desteklenmesine yardımcı olmak; hukuk sistemlerine ilişkin uluslararası anlayışın ve karşılıklı bilginin geliştirilmesi, yasal faaliyet alanlarındaki hukuk uygulamalarının yanı sıra bilim ve araştırma, eğitim ve öğretimin teşvik edilmesi ve dünya çapında hukukçular arasındaki ilişkilerin sürdürülmesi" şeklindedir. Aynı maddenin ikinci bendinde ise bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için "üçüncü gerçek veya tüzel kişilerin talebi üzerine bilimsel rapor ve analizler ile hukuki görüşlerin sunulması" ilkesi benimsenmiştir.
3. Dernek hazırladığı raporları kamuoyu ile paylaşarak insan haklarına yönelik artan oranlardaki saldırıları görünür kılmayı böylece ihlal vakalarının azalmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.
4. Bu raporun amacı, Zorla Kaybetme mağduru Yusuf Bilge Tunç'a yönelik gerçekleştirilen fiil bakımından, Derneğimize iletilen belgelerle sınırlı olmak üzere, eylemin sorumlularını tespit etmek, eksiklikleri ortaya koymak, çözüm konusunda tavsiyelerde bulunmak ve bu suretle mağdurun bulunmasına yönelik yapılan adli ve idari işlemlerin hızlanmasını sağlamaktır.
5. Derneğimiz tarafından hazırlanan **değerlendirme raporları yargısal veya icrai bir etkiye sahip olmayıp bir mütalaa hüviyetindedirler. Değerlendirme raporları, başvuru kişinin isminin gizli veya açık olması yolundaki talebi de göz önüne alınmak suretiyle dernek web sitesinde yayınlanır ve uygun yöntemlerle duyurulur.**

II. BAŞVURUNUN KONUSU

6. Yusuf Bilge Tunç'un akrabası olan başvuru derneğimize yaptığı müracaatında, Tunç'un uzun süredir kayıp olduğunu, bulunmasına yönelik adli ve idari merciler nezdinde gerekli müracaatlarda bulduklarını, gerek güvenlik birimlerinin ve gerekse konuya ilişkin adli soruşturma yürüten savcılarının etkin bir inceleme ve soruşturma yürütmeyerek Tunç'un "zorla kaybetme" mağduru olmasına sebebiyet verdiklerini, failleri ve olaya ilişkin delillerin tespitinin mümkün olmadığını belirtmiş ve bu süreçte görev alan savcılar ile adli kolluk görevlilerinin ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde sorumluluklarının bulunup bulunmadığının, yapılan resmi işlemlerde eksiklik olup olmadığının değerlendirilmesini talep ettiği anlaşılmıştır.

III. BAŞVURU SÜRECİ

7. Başvuru formu ve ekleri ile kişisel verilere ilişkin rıza beyanının alınması üzerine başvuru dosyası, belgeleri incelemek ve eksik hususların giderilmesi amacıyla Derneğimiz üye ve gönüllüleri arasından seçilen bir uzman raportöre iletilmiştir.
8. Başvuru dosyası, raportör tarafından yapılan esasa ilişkin inceleme neticesinde hazırlanan raporla birlikte kurula sunulmuştur.

IV. İNCELEME PLANI

9. Rapor için oluşturulan kurul tarafından dosya üzerinde ön görüşme gerçekleştirilerek İnceleme Planı hususunda karar verilmiştir. Buna göre sırasıyla;

- Eldeki belgelerin kanaat oluşturmaya yeterli olup olmadığının incelenmesi, yeterli olduğuna kanaat getirildiği takdirde sonraki bende geçilmesi,
- Zorla Kaybetme fiili bakımından, yürütülen soruşturmanın Ceza Muhakemesi Kapsamında soruşturmacıya yüklediği tüm yükümlülüklerin yerine getirilerek etkin ve verimli bir şekilde yürütülüp yürütülmediği hususunun değerlendirilmesi, eksiklikler tespit edildiği durumda sonraki bende geçilmesi,
- Hukuka aykırı işlem ve kararlarda dahli bulunanların idari, tazmini ve cezai sorumluluklarının bulunup bulunmadığının incelenmesi hususlarında görüş birliğine varılmıştır.

V. OLAY VE OLGULAR

10. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
11. 15 Temmuz 2016 günü akşam saatlerinde Türkiye’de, kamuoyuna yansıyan resmi açıklama ve belgelerden tespit edildiği üzere, ayrıntıları halen vuzuha kavuşturulmamış, sorumluları tespit edilememiş bir askeri darbe teşebbüsü vuku bulmuştur.
12. Aynı gece Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Darbeye Teşebbüs ve Terör Örgütü Üyeliği suçlarından ötürü ceza soruşturması başlatılmıştır. Bunu takiben Türkiye deki tüm başsavcılıklarca tek merkezden kumanda edilen ve önceden hazırlandığı konusunda kuşku bulunmayan listeler üzerinden binlerce kişi hakkında terör örgütü üyeliği suçlamasıyla soruşturmalar başlatılmıştır.
13. 21 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye genelinde Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmiş ve Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) yayımlanmaya başlanmıştır.
14. 23 Temmuz 2016 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından 667 sayılı KHK yayımlanmış ve aynı tarihte Türkiye Cumhuriyeti tarafından Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine, Türkiye’de **21/07/2016** tarihinde olağanüstü hâlin yürürlüğe girmesiyle birlikte başlayan süreçte, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nden doğan yükümlülükler bağlamında daha az güvence sağlanabileceği belirtilerek derogasyon bildiriminde bulunulmuştur.
15. Yusuf Bilge Tunç’un “zorla kaybedilme”si sürecinde yaşananların daha iyi anlaşılması açısından, kronolojik bir özetleme yapmanın, bu yapılırken de resmi kurumlar tarafından yapılması beklenen ancak eksik bırakılan hususlara değinmenin yararlı olacağını düşünülmüştür.
  - **29.10.2016** :Savunma Sanayi Başkanlığında mali hizmetler uzmanı olarak görev yapan Yusuf Bilge Tunç, 675 sayılı KHK ile kamu görevinden ihraç edilmiştir.
  - **12.04.2017** :Yusuf Bilge Tunç hakkında Ankara Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütü üyesi olmak ve örgüt yöneticiliği suçlamasıyla soruşturma başlatılmıştır.
  - **13.04.2017** :Başlatılan soruşturma çerçevesinde Ankara Başsavcılığı’nın talebi doğrultusunda Ankara 7. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından Tunç hakkında yurt dışına çıkış yasağı tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir.
  - **02.08.2017** : Tunç hakkında, savcılığın talebi üzerine, soruşturma dosyası gerekçe gösterilerek Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından arama kararı verilmiştir. Arama kararı savcılık talep yazısı ve hâkimlik kararı incelendiğinde, arama yapılmasını haklı gösterir somut bir delile yer verilmediği, delil değerlendirmesi ve kişiselleştirme yapılmadığı görülmektedir.
  - **02.08.2017** :Savcılık, sulh ceza hâkimliği tarafından verilen arama kararının yerine getirilmesi için Tunç’in ikamet ettiği yer savcılığına talimat

yazılmış, yazılan müzekkerede Yusuf Bilge Tunç'un ikametinde arama yapılmasına ek olarak gözaltına alınması da istenilmiştir. Bu talimat, Tunç'un belirtilen adresten taşınmış olması nedeniyle yerine getirilememiştir.

- **16.08.2017** :Yusuf Bilge Tunç'un bulunamaması üzerine savcılık, "Silahlı Terör Örgütü Kurma ve Yönetme" suçlaması yönelttiği Tunç hakkında, "tutuklanmasına yönelik" yakalama kararı verilmesi için Ankara 2.Sulh Ceza Hakimliği'nden talepte bulunmuştur. Hâkimlik yapılan talebi kabul etmiştir. Yakalama kararına dair savcılık talep yazısı ve hâkimlik kararı incelendiğinde, yakalama kararı verilmesini haklı gösterir somut bir delile yer verilmediği, delil değerlendirmesi ve kişiselleştirme yapılmadığı, yasa maddesinin tekrarı ile yetinildiği görülmektedir.
- **08.02.2019** :Tunç hakkında yürütülen ceza soruşturma dosyası hakkında, savcılığın talebi doğrultusunda, Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği tarafından kısıtlama kararı verilmiştir.
- **31.5.2019** :Ceza soruşturmasını yürüten **savcı Hakan Tural**, Tunç hakkında kırmızı bülten çıkartılmasına kanaat getirmiştir. Bu çerçevede, Tunç hakkında daha önceden CMK'nın 98.maddesi uyarınca verilen yakalama kararının kaldırılarak, CMK'nın 100.maddesi uyarınca tutuklanmasına yönelik tutuklama kararı çıkartılması için Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği'nden talepte bulunmuştur. Talep yazısının tamamen soyut ve gerekçesiz olduğu Komisyonumuz tarafından gözlemlenmiştir.
- **31.5.2019** :Savcı **Hakan Tural**'ın talebini değerlendiren Ankara 5. Sulh Ceza **hakimi Mustafa Özoğul**, aynı gün, savcılığın talebini kabul etmiş, ancak CMK'nın 100.maddesinden değil 94.maddesi gereğince Yusuf Bilge Tunç hakkında yakalama kararı vermiştir. Karar incelendiğinde mağdurun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli ya da makul şüpheyi gösterecek bir delillendirme ve tespit yapılmadığı, kararın soyut, genel ve yasa maddesini tekrardan ibaret olduğu, mağdura yönelik herhangi bir bireyselleştirme yapılmadığı anlaşılmıştır.
- **14.06.2019** :Savcı **Hakan Tural** daha önceden yaptığı (31.5.2019 tarihli) talebini yenilemiş ve Tunç hakkında kırmızı bülten çıkartılabilmesi için CMK'nın 100. ve 248/5. maddeleri uyarınca yakalama kararı verilmesi gerektiğini belirterek Sulh Ceza Hâkimliğinden karar talebinde bulunmuştur.
- **18.09.2019** :Savcı **Hakan Tural**'ın talebini inceleyen sulh ceza **hâkimi Mustafa Özoğul**, bu istemi yerinde bularak, Yusuf Bilge Tunç hakkında tutuklanmasına yönelik CMK 98. Maddesi uyarınca yakalama kararı vermiştir. Karar incelendiğinde mağdurun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli ya da makul şüpheyi gösterecek bir delillendirme ve tespit yapılmadığı, kararın soyut, genel ve yasa maddesini tekrardan ibaret olduğu, mağdura yönelik herhangi bir bireyselleştirme yapılmadığı anlaşılmıştır.
- **06.08.2019** :Yusuf Bilge Tunç, Ankara ilinde ikamet ettiği adresten, kardeşine ait araç ile ayrılmış, bu tarihten sonra kendisinden bir daha haber alınamamıştır.
- **08.08.2019** :Yakınları Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na dilekçe ile müracaat ederek, Tunç'un kaybolduğunu, kendisinin kaçırıldığını düşündüklerini, bulunması ve kaçırılanlar hakkında soruşturma başlatılmasını, olaya ilişkin delillerin toplanmasını talep etmişlerdir.

Aynı gün dilekçe sahibi mağdur yakınlarının beyanları müracaat savcısı **savcı Zeynep Türkoğlu** tarafından tespit edilmiş ve olaya ilişkin olarak soruşturma başlatılmıştır.

- **10.08.2019** :Tunç'un kullandığı araç terkedilmiş olarak mağdurun kardeşi tarafından, hafta sonu Cumartesi günü bulunmuş ve 155 Polis telefon hattı aranarak araç üzerinde inceleme yapılması talep edilmiştir. Olay yerine gelen polis ekibi mağdur yakınlarının talebini değerlendirmiş, araç üzerinde herhangi bir zorlama ve hasar bulunmadığını gözlemleyen polis memurları, araç üzerinde ayrıntılı kriminal inceleme yapmadan aracı yakınlarına teslim etmiştir. Polis araç üzerinde inceleme yapmama gerekçesi olarak kendilerinde mağdur Tunç'un kaybolduğuna dair bir kayıt bulunmadığı, savcılıktan bu konuda kendilerine bir talimat gelmesi gerektiği, belirtilmiştir.
- **12.08.2019** :Bir başka mağdur yakını Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na bir dilekçe ile müracaat ederek, Tunç'un kaçırıldığı gün kullandığı aracın kendisi tarafından bulunduğunu belirtilerek, araç üzerinde inceleme yapılması, aracın muhtemel geçtiği güzergâhlardaki MOBESE kamera kayıtlarının incelenmesini istemiş, benzer taleplerinin diğer mağdur yakınının tarafından da dile getirildiğini ancak polis tarafından yerine getirilmediğini vurgulamıştır. Mağdur yakınının beyanı **savcı Oğuzhan Mert** tarafından kayda geçirilmiş ve soruşturma dosyasına eklenmiştir.
Savcılık tarafından, bu tarihte ve sonraki aylarda, Tunç'un olay günü kullandığı araç üzerinde doğrudan bir delil araştırmasına yönelik keşif veya tespit yapılmadığı gibi, bu işlemlerin yapılması için kolluk birimlerine doğrudan sözlü veya yazılı bir talimat verilmediği tespit edilmiştir.
- **19.08.2019** :Tunç'un bulunmasına yönelik soruşturmayı yürüten **savcı Cemaleddin Demir** tarafından Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne bir müzekkere yazılarak, Tunç'un bulunup bulunmadığı, bu süre içerisinde herhangi bir suça karışıp karışmadığı konularında bilgi talep edilmiştir.
- **21.08.2019** :Mağdur yakınları vekili tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na dilekçe ile müracaatta bulunularak, Tunç'un muhtemel kullandığı yol güzergâhlarında kurulu MOBESE kamera kayıtları ve mağdura ait telefon numarasına ait HTS kayıtları ile mağdurun kullandığı araç üzerinde polis olay yeri inceleme ekipleri tarafından inceleme yapılması bir kez daha talep edilmiştir.
Mağdur yakınları vekilinin bu talepleri de soruşturmayı yürüten **savcı Cemaleddin Demir** tarafından, soruşturmanın özelliği ve delillerin hızlı şekilde toplanması gerektiği nazara alındığında, derhal veya kısa süre içerisinde yerine getirilmesi gerekirken getirilmemiştir.
- **21.08.2019** :Mağdur yakınları, **savcı Cemaleddin Demir** ile soruşturmada görevli kolluk görevlilerinin, mağdurun bulunmasına ve faillerin yakalanmasına yönelik etkin, hızlı ve sonuç almaya yönelik araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri yapmadıklarından bahisle soruşturmalarına izin verilmesi için Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na şikâyetle bulunmuşlardır.
Mağdur yakınlarının bu dilekçesi sonrasında HSK tarafından soruşturmada görevli savcı ve kolluk görevlileri hakkında herhangi bir soruşturma izni veya disiplin cezası verilmemiştir.

- **21.08.2019** :Mağdur yakınları, Yusuf Bilge Tunç'un bulunmasına yönelik etkin bir soruşturma yapılmadığını tespit ettiklerinden ve bu kaçırma işleminin devlet görevlileri tarafından yerine getirildiğini düşündüklerinden, tedbir talepli olarak Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapmışlardır. Yapılan bu başvuru AYM tarafından **30 Haziran 2020 tarihinde**, devletin gerekli yükümlülükleri yerine getirmediğine dair iddiaları kabul edilemez bulunmuş ve yapılan bireysel başvuru reddedilmiştir.
- **02.09.2019** :Mağdur yakınları, mağdurun kaybolmasına ilişkin soruşturmaların etkin ve hızlı yapılmadığı, can güvenliğinden endişe edildiği belirtilerek, tedbir talepli olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapılmıştır.
- **02.09.2019** :Yusuf Bilge Tunç hakkında, Ankara Savcılığı tarafından, 2010 KPSS sınavı çerçevesinde başlatılan soruşturma bağlamında, silahlı terör örgütü üyeliği ve dolandırıcılık suçlamaları ile Ankara 29.Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmış ve açılan iddianame mahkeme tarafından kabul edilmiştir.
- **Eylül 2019** :Mağdur Yusuf Bilge Tunç'un bulunmasına yönelik olmak üzere, mağdur yakınları vekili tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına sunulan dilekçe ile; mağdurun kullandığını kesin olarak bildikleri telefon numarasına ait HTS kayıtları ve sinyal bilgilerinin incelenmesini ve bir sokakta terk edilmiş olarak bulunan mağdurun kullandığı araç üzerinde inceleme yapılması bir kez daha talep edilmiştir.
- **17.09.2019** :Mağdur Yusuf Bilge Tunç'un zorla kaybedilmesine ilişkin soruşturma dosyası ile, Tunç hakkında "terör örgütü kurucusu ve yöneticisi" olmak iddiası ile yürütülen soruşturma dosyası birleştirildiğinden, mağdur yakını vekillerinin dosyadan belge alma talebi örgüt soruşturmasını yürüten savcı Mehmet Cihan Kısa tarafından sulh ceza hâkimliğinin verdiği kısıtlama talebi gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.
- **22.10.2019** :Mağdur Tunç'un kaybolmasını, normal bir zorla kaybedilme olarak görmeyen **savcı Cemaleddin Demir**, söz konusu olayı "terör nitelikli kayıp" olarak yorumlamış ve Tunç hakkında terör örgütü kurucusu ve yöneticisi olmak suçlamasıyla yürütülen soruşturma dosyası ile birleştirilmesine karar vermiştir.
- **23.10.2019** :**Savcı Mehmet Cihan Kısa**, Ankara Başsavcısından talepte bulunarak, Tunç'un kaçırılmasına ilişkin soruşturma dosyasının, kendisi tarafından Tunç hakkında yürütülen "terör örgütü kurucusu ve yöneticisi" olma soruşturma dosyasından ayrılarak, dosyanın tekrar savcı Cemaleddin Demir'e verilmesini talep etmiştir. Ancak bu talep Başsavcılık tarafından uygun bulunmamış ve Tunç'un kaybolması ile hakkındaki örgüt üyeliği ve yöneticiliği suçlamalarının aynı dosya üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.
- **05.11.2019** :Ankara Başsavcılığı Tunç hakkında yürütülen örgüt yöneticiliği ve silahlı terör örgütü üyeliği suçlamalarına dair dosyaların ayrılmasına karar vermiş ve örgüt üyeliği suçlaması ile ilgili soruşturma dosyasını ana dosyadan ayırarak başka bir numaraya kayıt etmiştir. Aynı gün ayrılan bu dosya, mağdur Tunç'un zorla kaybettirilmesi dosyası ile birleştirilmiştir. Kayıp olayına ilişkin olarak daha sonra açılan soruşturmalar da yine Tunç hakkında yürütülen örgüt yöneticiliği ve üyeliği suçlamasına ilişkin dosya ile birleştirilmiştir. Bu süreç

10.02.2020 tarihine kadar devam etmiştir. Bu tarihte mağdur hakkında yürütülen zorla kaybetme dosyası, diğer suçlar nedeniyle yürütülen soruşturma dosyasından ayrılmıştır.

- **15.11.2019** :Savcı **Mehmet Cihan Kısa** tarafından, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'ne bir müzekkere yazılarak aşağıdaki hususlarda işlem yapılması talep edilmiştir.
  - Kamera kayıtlarının tespiti,
  - Araç üzerinde inceleme yapılıp yapılmadığının tespiti araç üzerinde inceleme yapılmamış ise araç üzerinde inceleme yapılması,
  - Aracın kullanıldığı dönemde ve aracın terk edilmesinden sonra araçla ilgili olarak plakasına idari para cezasının düzenlenip düzenlenmediği,
  - Ve bunun dışında mağdurun bulunmasına yönelik olmak üzere teknolojik işlemlerinin tespiti talep edilmiştir.
- **Kasım 2019** :Savcı Mehmet Cihan Kısa tarafından BTK'ya müzekkere yazılarak mağdur Tunç tarafından kullanılan telefon numarasına ilişkin kayıtlar istenilmiştir.
- **16.12.2019** :BTK tarafından savcılığın istediği bilgiler Başsavcılığa iletilmiştir.
- **03.01.2020** :Mağdur Tunç'un zorla kaybedilmesine ilişkin soruşturma çerçevesinde Başsavcılığın 15.11.2019 tarihinde talep ettiği hususlara ilişkin olarak Ankara Emniyet TEM Şube Müdürlüğü tarafından verilen cevapta, mağdurun kaybolmasının örgütsel suçlar bağlamında gerçekleştiğine dair herhangi bir veri bulunmadığı, bu nedenle işlemlerin TEM Şube Müdürlüğü tarafından değil, Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü tarafından yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yani savcılığın talep ettiği hususlara ilişkin olarak herhangi bir tespit ve belirleme yapılmadan evrakın işlemsiz olarak geri gönderildiği anlaşılmaktadır.
- **10.01.2020** :Mağdur yakınları vekili tarafından soruşturma dosyasından bilgi ve belge alma talebinde bulunulmuştur. Savcı Mehmet Cihan Kısa, soruşturma dosyası üzerinde kısıtlama kararı olduğunu gerekçe göstererek bu talebi reddetmiştir.
- **15.01.2020** :Savcılık, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne müzekkere yazarak, mağdur Yusuf Bilge Tunç'un olay günü kullandığı araç üzerinde olay yeri inceleme ekipleri tarafından inceleme yapılmasını talep etmiştir.
- **16.01.2020** :AİHM, mağdur yakınlarının başvurusu çerçevesinde cevaplanması için Türk Hükümeti'ni temsilen Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığı'na, mağdurun kaybolması ve sonrasında yapılan adli ve idari işlemlere ilişkin olarak sorular yöneltmiştir. Bu sorulara cevap hazırlanması bağlamında İnsan Hakları Daire Başkanlığı Ankara Başsavcılığı'na müzekkere yazarak yapılan soruşturma işlemi dosyası ve süreçlerine ilişkin bilgi ve belge talep etmiştir.
- **21.01.2020** :Mağdur vekilleri, savcılığın evrak vermeme kararına itiraz etmiş, bu itiraz Ankara 7. Sulh Ceza Hakimi **Mustafa Özoğul** tarafından değerlendirilmiştir. Hakim Özoğul, yapılan itirazı, Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilen kısıtlama kararının terör örgütü soruşturma dosyası ile birlikte, bu dosyayla birleşen diğer dosyaları da kapsadığını belirterek talebi reddetmiştir. Bu karara karşı mağdur vekilinin yaptığı itiraz 29.01.2020 tarihinde Ankara 8. Sulh Ceza **Hakimi Eren Şen** tarafından kesin olarak reddedilmiştir. Verilen her iki kararında gerekçeden yoksun ve mağdur vekilinin iddialarını

karşılammaktan ve hukuken çürütecek argümanları içermekten uzak olduğu Komisyonumuz tarafından gözlemlenmiştir.

- **23.01.2020** :Ankara İl Emniyet Müdürlüğü tarafından mağdurun eşinin şikayetçi sıfatıyla beyanı alınmıştır.
- **24.01.2020** :Sincan Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı olay yeri inceleme ekipleri tarafından mağdurun kullandığı araç üzerinde inceleme yapılmış, ancak olayın üzerinden geçen zaman içerisinde araç iç ve dışının yakın zamanda yıkanmış olduğu, araçta herhangi bir zorlama ve hasarın bulunmadığının belirlendiği şekilde rapor düzenlendiği anlaşılmaktadır.
- **10.02.2020** :Mağdur Tunç hakkında, “zorla kaybetmeye” ilişkin yürütülen soruşturma, daha önceden birleştirildiği ve hakkında kısıtlama kararı bulunan örgüt yöneticiliği ve üyeliği soruşturmasından ayrılmıştır. Bu sayede mağdur yakınları ve vekilleri yeniden dosya içerisindeki bilgi ve belgelere erişim hakkına kavuşmuşlardır.
- **11.05.2020** :Ankara Başsavcılığı, mağdur Tunç'un “zorla kaybedilmesine” ilişkin soruşturma dosyasını, terör örgütü üyeliği suçlaması ile yürütülen soruşturma dosyasından ayırarak yeni bir numaraya kayıt etmiştir.
- **11.05.2020** :Savcı Mehmet Cihan Kısa, mağdur yakını vekillerine müzekkere yazarak, Yusuf Bilge Tunç hakkında yürütülen suç soruşturması ile kaybolmasına ilişkin soruşturmanın birbirinden ayrıldığını ve dosyadan bilgi-belge alınabileceğini bildirmiştir.
- **11.05.2020** :Savcı Mehmet Cihan Kısa tarafından Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'ne hitaben bir talimat yazmış yazılmış ve aşağıdaki hususlarda işlem yapılması istenilmiştir:
  - Kamera kayıtlarının tespiti,
  - Araç üzerinde inceleme yapılması,
  - Araç plakasına ceza tertip edilip edilmediğinin tespiti,
  - Mağdurun kullanmış olabileceği elektronik araçlarla ilgili bir kısım bilgilerin tespiti,
- **16.06.2020** :Savcı Mehmet Cihan tarafından 16.6.2020 tarihinde BTK'ya yazı yazılarak, mağdur Tunç tarafından kullanılan telefon numarasına ilişkin bilgiler talep edilmiştir.

VI. MAĞDUR YUSUF BİLGE TUNÇ'UN “ZORLA KAYBEDİLMESİ'NE” DAİR SORUŞTURMA DOSYASINDA TESPİT EDİLEN AÇIK HUKUKA AYKIRILIKLAR

16. Bir kişinin kaybolduğu veya zorla kaçırıldığına ilişkin iddiaları haber alan kolluk ve savcılık birimlerinin hangi tür işlemleri yapması gerektiği birincil ve ikincil mevzuatta açıkça düzenlenmiş ve uygulamada yeknesaklık kazanmıştır. Ancak bu hüküm ve teamüllerin mağdur Yusuf Bilge Tunç'un zorla kaybedilmesi dosyasında uygulanmadığı, kasten ihmal edildiği ve lakaytlık gösterildiği Komisyonumuzca gözlemlenmiştir.
17. Mağdurun kaybolması sonrasında olay Ankara Başsavcılığı'na 08.08.2019 tarihinde intikal ettirilmiştir. Başsavcılığın yapılan bu başvuru sonrasında ve ortaya konulan ciddi şüphe ve iddialar çerçevesinde atması gereken hızlı adımları atmadığı, alması gereken kararları almadığı, emir ve talimatlar vermediği Komisyonumuza ibraz edilen belgelerden anlaşılmaktadır.
18. Mağdur yakınları kendi imkanları ile 10.08.2019 tarihinde, mağdurun olay günü kullandığı aracı park halinde bulmuşlar ve inceleme yapması için kolluk birimlerine haber vermişlerdir. Ancak harici biz gözlemlerle yetinen kolluk görevlileri, araç üzerinde ayrıntılı bir kriminal inceleme yapmak istememişler, bu konuda kendilerine savcılık

tarafından bir talimat verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Cumartesi günü olmasına karşın adli kolluk görevlilerinin nöbetçi savcılığa haber verip talimat almak suretiyle araç üzerinde vakit kaybetmeksizin inceleme yapma olanağına sahip ve bunu yapmak zorunda olmalarına karşın, bu yola tevessül etmemişler ve incelemekten kaçınmışlardır.

19. Mağdur yakınları, Pazartesi günü yani 12.8.2019 tarihinde dilekçe ile Ankara Başsavcılığı'na başvurarak araç üzerinde inceleme yapılmasını talep etmişler ancak bu talepleri doğrultusunda, nedeni bilinmeyen bir gerekçe ve motivasyon ile, savcılık bu talebi yerine getirmemiştir. Araç üzerinde ilk inceleme 24.1.2020 tarihinde yapılabilmektedir. Bu tarihe kadar muhtemel deliller kaybolmuş, kolluk ve savcılık birimlerinin inceleme yapmayacağına kanaat getiren mağdur yakınları umutlarını yitirerek delillerin kaybolması ile neticelenecek şekilde aracı yıkamak suretiyle temizlemişlerdir. Bir nevi soruşturma makamları özellikle delillerin karartılmasını bekler ve istemesine hareket etmiş ve mağdurun bulunmasına katkı sunacak delilleri toplamakta acele etmemişlerdir.
20. Mağdur yakınları soruşturma makamlarına olay günü mağdurun kullandığı ve yanında taşıdığı telefon numarasını vermişler ve HTS kayıtları ile GPS kayıtlarının incelenmesini talep etmişlerdir. Ancak Başsavcılık bu talepleri uzun süre değerlendirmemiş ve olayın aciliyetine ve önemine uygun şekilde mağdurun bulunmasına katkı sunacak incelemeler yapmamıştır.
21. Mağdurun son olarak ayrıldığı ev ile aracın bulunduğu sokak arasında mağdurun muhtemel olarak geçtiği sokak ve caddeleri belirlemek günümüz teknoloji olanakları ile çok kolay ve hızlı şekilde yapılabilecekken, soruşturma makamları uzun süre muhtemel güzergahlarda kurulu bulunan MOBESE kameralarını incelemeyerek kayıtların yok olmasını veya temizlenmesini beklercesine herhangi bir işlem yapmadığı gözlemlenmiştir.

VII. SORUŞTURMA SÜRECİNDE GÖREV ALAN HÂKİM VE SAVCILARIN TARAFSIZLIĞINA VE BAĞIMSIZLIĞINA DAİR DEĞERLENDİRMELER:

22. 2014 sonrası Türk yargı sisteminin bağımsızlığına ve hakimlik-savcılık teminatına dair düzenlenen AB İlerleme Raporları, BM Komite ve Komisyon Kararları, Venedik Komisyonu Kararı, AİHM içtihatları, MEDEL ve diğer Avrupa hakim ve savcı örgütleri raporları, uluslararası insan hakları örgütleri rapor ve değerlendirmeleri birlikte incelendiğinde, yargının üzerinde siyasetin yoğun bir etkisinin olduğu, hakim ve savcıların atama, nakil ve yetkilendirilmelerinin şeffaf ve denetlenebilir olmadığı, iktidar aleyhine karar veren hakim ve savcılarının görev yerlerinin değiştirildiği, haklarında disiplin soruşturması başlatıldığı veya ihraçlarına karar verildiği; yapılan yasal düzenlemeler ile yargının işleyişine doğrudan müdahale edildiği, siyasi yönü bulunan soruşturma ve yargılamalarda AİHM içtihatları ile somutlaşan ve çerçevesi çizilen ilke ve usullere riayet edilmediği anlaşılmıştır.
23. Yukarıda ayrıntılı bir şekilde süreç ifade edilmiştir, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160. maddesi uyarınca ceza soruşturması yapma görevi Cumhuriyet Savcısındır. Yukarıda tespit edilen eksikliklerin doğrudan sorumlusu, savcının emir ve talimatlarını yerine getirmekle görevli olan adli veya idari kolluk görevlileri değil, yetkili ve görevli savcılardır. İncelenen dosya kapsamında gözlemlenen eksikliklerin, mağdurun kaybettirilmesine yönelik maddi gerçekliği bulmaktan ziyade, delilleri karartma şeklinde yorumlanabilecek ağırlık ve önemde oldukları, bu zaviyeden bakıldığında soruşturma makamı ve talimatlarını yerine getirmekle görevli kolluk görevlilerinin önyargılı, taraflı ve ayrımcılık temelli bir yaklaşım sergiledikleri konusunda tarafımızda kuvvetli bir şüphe oluşmuştur.
24. Yürütülen soruşturmanın Ceza Hukuku ve Ceza Yargılama Hukukunun temel ilkelerine tamamen aykırı olduğu, başta soruşturmanın gerçek sahibi olan Cumhuriyet savcılığı

olmak üzere adli kolluk görevini yerine getiren tüm kolluk kuvvetlerinin kendilerine yasayla yüklenen yükümlülük ve sorumluluklarını zamanında, hızlı, tam ve eksiksiz bir şekilde yerine getirmedikleri, bu bağlamda kendisinden tarafsız olması beklenen Cumhuriyet Savcılarının tarafsızlıklarını yitirdikleri konusunda Kurulumuzda kuvvetli bir kanaat oluşmuştur.

VIII. SORUŞTURMA SÜRECİNDE GÖREV ALAN YARGI VE KOLLUK GÖREVLİLERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. TÜRK HUKUKU YÖNÜNDEN YAPILAN DEĞERLENDİRME:

64. Bu bölümde, 5271 Sayılı CMK'nun 160. maddesi uyarınca mağdur Yusuf Bilge Tunç yakınları tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına mağdurun kaybı üzerine yaptıkları başvuruyu incelemekle görevli Cumhuriyet Savcıları ve ona bağlı adli kolluk görevlilerinin Türk Ceza Kanunu kapsamında sorumlulukları değerlendirilecektir.
65. Etkili bir soruşturmanın derhal, çabuk ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, mağdur yakınlarının soruşturma sürecine katılması ve soruşturmanın kamu denetimine açık olması gerektiği bilinmektedir. Etkili soruşturma ödevi bir sonuç değil davranış ödevidir.
66. 5271 Sayılı CMK'nun 160. maddesinde “(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, ... lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ... yükümlüdür.” düzenlemesi mevcuttur. Buna göre yukarıda ifade edildiği üzere, mağdur yakınlarının **08.08.2019** tarihinde mağdur Yusuf Bilge Tunç'un şüpheli şekilde kaybolduğunu ve bulunmasını, olayın soruşturulmasını talep ettikleri dilekçeyi Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı müracaat savcısı Cemaleddin Demir'e verdikleri anda soruşturma ve savcılığın soruşturma yapma görevi başlamıştır.
67. 5271 Sayılı CMK'nun 161. maddesi: (1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adli görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister. (2) Adli kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. (3) Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir. (4) Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden Cumhuriyet savcısına vakit geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür.” Şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre **08.08.2019** tarihinde şikâyet yoluyla durumdan haberdar olan Cumhuriyet Savcısının iddia doğrultusunda gecikmeksizin iş ve işlemleri yerine getirmesi gerekmektedir.
68. Mağdur yakınları tarafından **08.08.2019**, **12.08.2019** tarihlerinde Cumhuriyet Başsavcılığına dilekçe ile yapılan müracaatlarda mağdurun kaçırıldığından kuşkulandıklarını ve bulunan araç üzerinde inceleme yapılarak delil tespiti yapılması talep edilmiştir. Ayrıca mağdur yakınları tarafından, Yusuf Bilge Tunç'un kullandığı ve kaçırıldığı anda üzerinde taşıdığı telefon numarası savcılığa bildirilmiş ve baz istasyonları aracılığıyla yerinin tespit edilmesi talebinde bulunulduğu belgelerden anlaşılmaktadır.

69. Mağdur yakınlarınca mağdurun bulunmasına yönelik tüm ısrarlı taleplere rağmen soruşturma savcılığı tarafından, uzun süre mağdurun bulunmasına yönelik aktif, sonuç getirici, delillerin karartılmasını önleyecek ve toplanmasını sağlayacak etkin bir soruşturma yapılmadığı belgelerden açıkça görülmektedir.
70. Kurum olarak Ankara Başsavcılığı'nın, öznel olarak ise soruşturmayı yapan savcılığın, bir kişinin kaçırılması ve kaybı olayına ilişkin olarak yürütülecek genel bir soruşturmada, gerek 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, gerek CMK hükümleri ve gerekse ilgili yönetmelikler uyarınca yapacağı işlemler yorum gerektirmeyecek derecede açık ve belirgindir. İncelenen belgeler ışığında, soruşturma savcılığı ve kolluk görevlileri tarafından, ısrarlı dilekçe ve taleplere rağmen zamanında, etkin ve hızlı şekilde verilmeyen kararları ve yapılmayan işlemleri unutkanlık ve ihmâl neticesi şeklinde yorumlamak mümkün değildir. Olayın ilk anından itibaren soruşturma birimleri mağdurun bulunmasını sağlayacak delilleri kasten bir umursamazlık ve boş vermişlik tavrıyla toplamamakta ısrar etmek suretiyle bulunmasını engelledikleri tarafımızca değerlendirilmiştir. Bu çerçevede hızlı şekilde Ankara ilinin bir çok yerinde kurulu bulunan MOBESE kamera kayıtlarının incelenmemesi, mağdurun taşıdığı telefonun sinyal bilgilerinin tespitinin yapıp değerlendirilmemesi, hayatın olağan akışına ters bir şekilde terkedilmiş olarak bulunan ve mağdurun kaçırıldığına dair kuvvetli şüphe oluşturan aracı üzerinde hızlı ve titiz bir kriminal inceleme yapılmaması bu kanaatimizi kuvvetlendiren verilerdir.
71. Cumhuriyet Savcısının mağdurların taleplerini yerine getirmemesi üzerine mağdur yakınları tarafından 21.08.2019 tarihinde yükümlülüklerini yerine getirmeyen yargı mensuplarıyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Kuruluna şikayette bulunulmuştur. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun "Disiplin Cezaları" başlıklı 62. maddesinde hangi tür cezaların verileceğine yer verilmiş ve bunlardan birisi olarak da "yer değiştirme" cezası öngörülmüştür. Yasa'nın 68. Maddesinde "**yaptıkları işler veya davranışlarıyla görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını**" uyandıran yargı mensuplarının bir alt bölgeye gönderilmek suretiyle yerlerinin değiştirileceği yaptırımı tanımlanmıştır.
72. Yukarıda belirtilen 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun "Uyarma Cezası" başlığını taşıyan 63. Maddesinde de "görevde kayıtsızlık ve düzensizlik", bir disiplin cezası olarak tanımlanmış olsa da, mağdurun "Zorla Kaybedilmesine" ilişkin olarak incelenen dosyasına bakıldığında mağdurun bulunmasına yönelik soruşturmanın etkin, hızlı ve sonuç getirici şekilde, objektif üçüncü kişiyi ikna edecek tarzda yapılmamasının temel nedeninin, soruşturma sürecinde görevli kamu görevlilerinin bağımsız ve tarafsız hareket etmemeleridir.
73. Özellikle 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra, başta Gülen Hareketi mensupları veya böyle olduğu değerlendirilen kişilere ya da muhalif toplum kesimine yönelik olarak yürütülen soruşturmaların ulusal ve uluslararası mevzuata aykırı şekilde, teamüller ve yerleşik içtihatlar hiçe sayılarak yürütüldüğü yaygın bir kabuldür. Bunun temelinde yürütülen adli ve idari işlemlerin, daha önceden alınmış bir kararın icrası kapsamında bilinçli, sistematik ve planlı bir uygulama motivasyonu yatmaktadır. Bu konudaki açık veya örtülü tespitler Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletlerin ilgili komisyonları tarafından düzenlenen rapor ve değerlendirmelere de yansımıştır. Bu çerçevede mağdur yakınları tarafından soruşturma makamlarına yönelik olarak HSK'ya yapılan şikayetin hızlı şekilde değerlendirilmesi ve en azından, tespit ettiğimiz eksiklikler çerçevesinde ilgililer hakkında "yer değiştirme" disiplin cezasının uygulanması gerektiği kanaatine varılmıştır.
74. TCK'nun 109. maddesinde "Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma" suçu düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında suçun nitelikli hali düzenlenmektedir. Buna göre; "(1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis

cezasına hükmolunur. 8996 (3) Bu suçun; a) Silahla, b) Birden fazla kişi tarafından birlikte, c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, d) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, e) Üstsoy, altsoy veya eşe karşı, f) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılır.”

75. Yasal düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle işlenmiş olması, suçun nitelikli halinin meydana gelmesine sebebiyet verecektir.
76. Savcılık tarafından yürütülen soruşturma sürecinde, mağdurun kaçırılmasına yönelik olarak bir fail tespiti yapılmamıştır. Savcılığın böyle bir tespit yapmama konusundan özellikle kaçındığı, buna yönelik etkin, etkili ve hızlı bir soruşturma yapmadığı incelediğimiz belgelerden açıkça anlaşılmaktadır. Ancak belli şekilde gerçekleşen kaçırılma olayları tek değildir. Mağdurun ait olduğu iddia edilen dini grup üyelerine yönelik olarak benzeri birçok kaçırma olayı yaşanmıştır. Söz konusu kişilerin kaçırılma ve sonradan bulunma şekilleri, bulunma sonrasında verdikleri beyanlar birlikte incelendiğinde bu kaçırma işlemini yapan kişi veya kişilerin, kendilerini istihbaratçı olarak tanımlayan kamu görevlileri oldukları konusunda komisyonumuzda kuvvetli bir kanaat oluşmuştur.
77. Mağdurun “zorla kaybedilmesine ilişkin olarak başlatılan soruşturma savcılar Cemaladdin Demir ve Mehmet Cihan Kısa tarafından yürütülmüştür. Ayrıca süreç içerisinde mağdur yakınlarının beyanlarını tespit eden başkaca savcılar bulunmasına karşın bunların sadece beyan tespitiyle görevli olup, soruşturmayı yürütmekle yetkili olmadıkları anlaşıldığından bunların isimleri burada zikredilmemiştir.
78. Soruşturma makamlarının mağdurun bulunmasına yönelik olarak etkin ve istekli olmadıklarını gözlemleyen mağdur yakınları, mağdurun kaçırıldığı gün kendisi tarafından kullanılan aracı 10.08.2019 tarihinde kendi gayretleriyle bulmuşlardır. Bulmalarını müteakip aynı gün kolluk birimlerini haberdar etmişler ve araç üzerinde inceleme yapılmasını talep etmişlerdir. Bu taleplerinin yerine getirilmemesi üzerine 12.8.2019 tarihinde aynı taleplerini dilekçe ile Ankara Başsavcılığı’na iletmışlerdir. Bu talep savcı Cemaleddin Demir tarafından yerine getirilmemiştir. Savcılığın bu şekilde davranmasını normal görmeyen ve arkasında farklı bir düşünce olduğunu düşünen mağdur yakınları bu işlemleri yerine getirmeyen savcı ve kolluk görevlilerini, adli görevlerini yerine getirmediği iddiasıyla HSK’ya şikâyet etmişlerdir.
79. Bu işlemler devam ettiği sırada, normal soruşturma teamüllerine aykırı bir karar verilmiştir. Yusuf Bilge Tunç hakkında “terör örgütü yöneticisi” olmak iddiasıyla başlatılan soruşturma ile, “zorla kaybedildiği” iddiasıyla yürütülen soruşturmanın birleştirilmesine karar verilmiştir. Bu birleşme sonrasında mağdurun “zorla kaybedilmesine” ilişkin olarak yürütülen soruşturma dosyasından bilgi ve belge alınmasının önüne geçilmiştir. Zira, yukarıda ayrıntıları verildiği üzere, “terör örgütü yöneticisi” olma iddiasıyla başlatılan soruşturma hakkında alınan gizlilik kararı, birleştirme sonrasında “zorla kaybettme” dosyası hakkında da uygulama alanı bulmuştur.
80. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ceza usul hukuku tarafından düzenlenen bir tedbirdir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 153/2. maddesinde hangi hallerde kısıtlama kararı verilebileceği belirtilmiştir. Kısıtlama kararının amacı soruşturmanın doğru bir şekilde yürütülmesini sağlamak, maddi gerçeğin ortaya çıkmasının önündeki tehlikeleri bertaraf etmektir. Ancak hukuk dışında farklı saiklerle hareket etme ihtimali bulunan soruşturma makamları tarafından gizlilik kararı, farklı bir gaye ile, dosyadaki delilsizlik durumunun gizlenmesi veya yapılan hukuksuz işlemlerin perdelenmesi amacıyla da kullanılabilir.
81. Yusuf Bilge Tunç hakkında yürütülen iki farklı soruşturma dosyasının, CMK’nın 8 ve devamı maddeleri uyarınca birleştirilmesi mümkün değildir. Her iki soruşturma dosyasının konusu, kapsamı, amacı, taraflarının niteliği tamamen birbirinden farklıdır.

Böylesine bir karar verilmesinin arkasında, Yusuf Bilge Tunç'un zorla kaybedilmesi olayı çerçevesinde kamuoyu baskısı oluşmasına sebebiyet verecek bilgi ve belgelerin gizlenmesi, soruşturma makamlarının hareketsiz kalmalarının bilinmesinin önüne geçilmesi gibi düşüncelerin olduğu tarafımızca değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmemizin temel gerekçesini soruşturmayı yürüten savcılarının tavırları oluşturmaktadır.

82. Mağdur hakkında terör örgütü kurmak ve yönetmek suçlamasıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmada kısıtlama kararı bulunmaktadır. Mağdur yakınlarının mağdurun kaçırılmasına ilişkin yapmış oldukları şikayet üzerine başlatılan soruşturma dosyasının sözünü ettiğimiz dosya ile birleştirilmesi sonucunda yasal olarak hakkında kısıtlamanın uygulanması mümkün olmayan soruşturma dosyası da kısıtlı hale gelmiştir. Soruşturma bu şekilde yürütülürken Mehmet Cihan Kısa tarafından Adalet Bakanlığının yazısının Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kendisine gönderildiği 08.05.2020 tarihinden hemen sonra 11.05.2021 tarihinde, mağdur Yusuf Bilge Tunç hakkında şüpheli sıfatıyla yürütülen soruşturma ve mağdur yakınlarının "Zorla Kaybetme" iddialarının bulunduğu soruşturma dosyalarının tefriğine karar verilmiştir. Bu durum açıkçası, yargısal bir faaliyetten ziyade soruşturmada gösterilen ihmalin gizlenmesine ve öğrenilmesinin önüne geçilmesine yönelik bir hamle izlenimi vermektedir.
83. Bu kararın bir sonucu olarak bu tarihe kadar ısrarla dosyadan belge almak isteyen mağdur yakınlarının vekiline yazı yazılarak tefrik kararı verildiği, dolayısıyla gizlilik kararının kalktığı, buna göre dosyadan bilgi belge alabileceği kendisine bildirilmiştir.
84. Bu tavır da çok açık bir şekilde gizlilik kararı yoluyla "Zorla Kaybetme" fiili bakımından failerin bulunmasının önüne geçildiğini açıkça göstermektedir.
85. Şüphesiz soruşturmanın yürütülmek istenmediğine dair delillerden bir tanesidir gizlilik kararı.
86. Her iki soruşturma dosyası birleştirildikten sonra, Cumhuriyet Savcısı **Mehmet Cihan Kısa tarafından**, 05.11.2019 tarihine kadar, mağdurun bulunmasına yönelik olarak herhangi bir işlem yapılmamıştır. Nitekim 05.11.2019 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüğüne bir yazı yazılarak yukarıda ayrıntıları belirtilen soruşturma işlemlerini yapılması talep edilmiştir. TEM Şube müdürlüğü bu yazıya cevap olarak, mağdurun kaybolmasının Terör Örgütü soruşturması kapsamında olmadığı bu nedenle istenilen işlemlerin Asayiş Şube Müdürlüğü yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
87. Bu yazı üzerine soruşturma savcısı tarafından 15.11.2019 tarihinde bu kez Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'ne yazı yazılarak 05.11.2019 tarihinde talep ettiği hususların yerine getirilmesini istemiştir. **Bunun üzerine mağdurun kaçırıldığı tarih olan 06.08.2019 tarihinden 170 gün sonra 24.01.2020 tarihinde araç üzerinde kolluk güçlerince inceleme yapılmıştır.** Mağdurun eşinin bir gün önce alınan beyanında da belirttiği gibi, araç üzerinde inceleme yapılmayacağını anlayan mağdur yakınları, aracı satmak istediklerinden dolayı temizlik yapmak amacıyla aracı yıkamak zorunda kalmışlardır. Olay yeri inceleme ekibi de bu duruma temas ederek aracın yıkandığını ifade etmiştir. Oysa mağdur yakınları tarafından **08.08.2019** tarihinden itibaren araç üzerinde inceleme talepleri olmuş ancak bu talepleri yerine getirilmemiştir. Bu durum çok açık bir şekilde delilin kaybolmasını, değerinin azalmasını veya karartılmasının istenildiği şeklindeki şüpheleri kuvvetlendirmektedir. Bu aşamadan sonra araç üzerinde yapılacak incelemenin bir sonuç doğurmayacağı açıktır.
88. Soruşturma Savcısının, Adalet Bakanlığı'nın soruşturmanın etkinliğini anlamaya yönelik bilgi talep eden yazısı sonrasında harekete geçtiği dosyaya açık bir şekilde yansımıştır. Savcılık sorumluluktan kurtulmak amacıyla **5.11.2019** tarihinde kolluk birimlerine bir müzekkere yazmış; talep ettiği hususlar ancak **24.1.2020** tarihinde yerine getirilebilmiştir.

89. Mağdur yakınları ve vekilinin sürekli ve ısrarlı şekilde mağdurun kullanmış olduğu telefon numarasına ilişkin arama, aranma ve sinyal bilgilerinin istenilmesi talebi Soruşturma Savcısı tarafından **16.06.2020** tarihinde yerine getirilmiştir. Bu talepte yine Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığının yazısın takiben gerçekleşmiştir. Bu işlemler, savcılık birimlerinin maddi gerçeği ortaya çıkarmak amacıyla değil, sorumluluktan kurtulmak amacıyla gerçekleştirdikleri soruşturma işlemleri oldukları tarafımızca değerlendirilmiştir.
90. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 257. maddesinde görevi kötüye kullanma suçunu düzenlemektedir. Buna göre: “(1) *Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir.
91. Yukarıda yaptığımız tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde soruşturmayı yürüten savcılarının görevlerinin gereklerini yerine getirmedikleri sabittir. Bu nedenle ilgililer hakkında TCK’nun 257. maddesinde düzenlenen “Görevi Kötüye Kullanma” suçu nedeniyle soruşturma açılmasının gerektiği düşünülmektedir.
92. Gerek yargı mensuplarının gerekse de soruşturmanın gerçek sahibi olan Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda hareket eden kolluk görevlilerinin çok açık bir şekilde araç üzerinde inceleme yapmayarak, MOBESE kamera kayıtlarını zamanında temin etmeyerek, telefon kayıtlarını analiz etmeyerek suç delillerinin ortadan kalkmasını sağladıkları konusunda tarafımızda kuvvetli bir kanaat oluşmuştur. Bu bağlamda TCK 281. maddesindeki: “(1) *Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez. (2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir.*” şeklindeki düzenleme dikkate alınarak kamu görevlisi olan yargı mensupları ile kolluk görevlilerinin bu eylemleri nedeniyle haklarında soruşturma açılmasının gerektiği düşünülmektedir.
93. Mağdurun kaçırılış şekli, benzeri kaçırma işlemlerinde kamu görevlileri tarafından kaçırılanlara yönelik gerçekleştirilen insanlık dışı muameleler gözönüne alındığında mağdurun işkenceye uğradığı veya uğruyor olması muhtemeldir. Bu kapsamda “işkence” suçunu düzenleyen TCK’nun 94. maddesinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu madde “1) *Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (2) Suçun; a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı, b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, İşlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır. (5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz. Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez*” şeklinde düzenlenmiştir.
94. Mağdurun yerinin tespitine yönelik etkin, hızlı ve etkili soruşturma işlemlerinin yapılmaması, kaçırma olayının ve faillerinin belirlenmemiş olması; hatta olayın

aydınlanmasının önüne geçmek amacıyla bir kayıp soruşturması çerçevesinde zorunlu olarak yapılması gereken işlem ve kararların gerçekleştirilmemiş veya çok sonra icra edilmiş olması; savcılık tarafından dosyadaki işlemsizlik halinin gizlenmesine yönelik olarak birleştirme ve ayırma kararlarının alınması yoluna gidilmesi, işlenen veya işlenmekte olan işkence eylemlerine dolaylı olarak iştirak ettikleri konusunda kuvvetli şüphe oluşturmaktadır. Bu çerçevede soruşturmada görev alan savcılar ve kolluk görevlileri hakkında, bu noktadaki maddi hakikatin ortaya çıkması için, mağdurun bulunması veya işkenceye uğradığının tespit edilmesi halinde, TCK'nun 94. Maddesi uyarınca soruşturma açılması gerektiği Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir.

95. Mağdur yakınları tarafından HSK'ya soruşturmayı yasal gereği gibi yerine getirmeyen kişilerle ilgili olmak üzere yapılan şikayet üzerine söz konusu şikayetin işleme konulmaması karını veren HSK üyelerinin de çok açık bir şekilde yargı mensuplarını ve adli kolluk görevlilerini korudukları böylece görevlerinin gereğini yerine getirmediği sabit olduğundan ilgililer hakkında görevi kötüye kullanma fiili bakımından TCK nun 257. Maddesi uyarınca soruşturma açılmasının gerektiği Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir.
96. Mağdur hakkında yürütülen soruşturmanın mağdurun içinde bulunduğu iddia edilen grup nedeniyle gerçekleştirildiği dosya kapsamından ve benzer olaylara ilişkin gelişmelerden anlaşılmaktadır. Gerçekleştirilen bu tür kaçırma olaylarının yaygın, sistematik ve bir plan doğrultusunda gerçekleştirilmiş olduğu konusunda, benzer olaylara ilişkin kamuoyuna yansıyan bilgi, belge ve beyanlardan kuvvetli bir şüphe bulunmaktadır.
97. Böylesine bir durumun hangi suça sebebiyet vereceği Türk Ceza Kanununun 77. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre: *“Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefi, irki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur: a) Kasten öldürme. b) Kasten yaralama. c) İşkence, eziyet veya köleleştirme. d) Kişi hürriyetinden yoksun kılma e) Bilimsel deneylere tabi kılma. f) Cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı. g) Zorla hamile bırakma. h) Zorla fuhşa sevk etme. (2) Birinci fıkranın (a) bendindeki fiilin işlenmesi halinde, fail hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına; diğer bentlerde tanımlanan fiillerin işlenmesi halinde ise, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Ancak, birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında işlenen kasten öldürme ve kasten yaralama suçları açısından, belirlenen mağdur sayısına gerçek içtima hükümleri uygulanır. (3) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur. (4) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez”* denilmektedir.
98. Mağdurun kamu görevlileri tarafından kaçırıldığı, kaçırılmasının amacının belirli bir plan doğrultusunda ve belirli bir amaç için gerçekleştirildiği, temel amacın her türlü insanlık dışı yol ve yöntem kullanılarak kaçırılan kişiden hedeflenen kişi ve gruplar aleyhine bilgi alamak olduğu konusunda, benzer olaylardan yola çıkarak Komisyonumuzda kuvvetli bir kanaat oluşmuştur. Mağdurun bulunmasına yönelik başlatılan soruşturmada soruşturma ve kolluk birimlerinin kasta yakın ihmal ve hareketsizlikleri, Komisyonumuzun bu konudaki kanaatini kuvvetlendirir mahiyettedir. Bu çerçevede, mağdurun kaçırıldığı, işkence gördüğü ve bu amaçla hürriyetinden yoksun kıldığı somut bilgi ve belgeler ile ortaya konulduğu taktirde, soruşturma sürecinde ağır ihmalleri ve hukuka aykırılıkları tespit edilen savcılar ve kolluk görevlilerinin TCK nun 77/1-c-d maddeleri uyarınca “İnsanlığa Karşı Suç” fiileri nedeniyle haklarında soruşturma açılması gerektiği Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir.

B. ULUSLARARASI HUKUK YÖNÜNDEN YAPILAN DEĞERLENDİRME:

99. TCK nun 77. Maddesinin başlığı “İnsanlığa Karşı Suçlar” şeklindedir. Türkiye her ne kadar Roma Statüsü'ne taraf olmamış ise de 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 77. maddesinde insanlığa karşı suçları düzenlemiştir. Bu

maddeye göre siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak kasten öldürme; kasten yaralama, işkence, eziyet veya köleleştirme; kişi hürriyetinden yoksun kılma, bilimsel deneylere tabi kılma; cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı; zorla hamile bırakma ve zorla fuhşa sevk etme eylemlerinin işlenmesi halinde insanlığa karşı suçların oluşacağı belirtilmiştir.

- 100.** “İnsanlığa Karşı Suç” kavramı ilk kez Nazilerin yargılama sürecinde Nurenberg yargılamalarında dile getirildi. Türk Ceza Kanununun 77. maddesindeki düzenleme Nurenberg düzenlemesine paralel olarak gerçekleştirildi. Esasen çok daha yeni ve neredeyse tüm ülkelerin kabul ettiği Roma Statüsü var olmasına rağmen Türkiye tercihini Nurenberg Statüsünden yana kullandı. Bu tercih stratejik ve bilinçli bir tercihti. Nitekim, TCK nun 77. maddesinde düzenlenen İnsanlığa Karşı Suçlar arasında “Zorla Kaybetme” fiili yer almadı. Buna karşın Roma Statüsünde “Zorla Kaybetme” suç fiillerinden biri olarak tanımlandı. Bu halde akla gelen ilk soru görevliler hakkında “İnsanlığa Karşı Suç” fiili nedeniyle bir soruşturma ve kovuşturma yürütülemez midir?
- 101.** Bilindiği üzere ve yukarıda kısaca ifade edildiği gibi, “İnsanlığa Karşı Suç” fiili ilk kez Nurenberg yargılamaları sırasında ifade edildi. Buna göre Ceza Kanunlarının en temel prensiplerinin yok sayıldığını görmekteyiz: Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ve Kanunların geriye yürümezliği ilkesi. Bu konunun yargılamalar sırasında yoğun bir şekilde tartışıldığını biliyoruz ancak sonuçta ulaşılan nokta şudur: İnsan onurunu ayaklar altına alan, beden bütünlüğünü yok sayan bu denli ağır bir saldırı faillerini cezasız bırakmak mümkün değildir.
- 102.** Bu bölümde özellikle Roma Statüsü esas alınmak suretiyle “Zorla Kaybetme” fiili bakımından insanlığa karşı suç fiilinin değerlendirilmesi yapılacaktır.
- 103.** İnsanlığa karşı suçları düzenleyen Roma Statüsü Madde 7/1-i fıkrasında “*Bu tüzüğün amaçları bakımından “insanlığa karşı suçlar”, herhangi bir sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olarak işlenen aşağıdaki eylemleri kapsamaktadır; (i) zoraki kayıplar;*” denilerek zorla kaybetme eylemlerinin insanlığa karşı bir suç olduğu kabul edilmiştir.
- 104.** Birleşmiş Milletler Herkesin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme’nin 2. maddesine göre “Zorla Kaybedilme” kişilerin, devlet adına görev yapan veya devletin yetkilendirmesi desteği ve bilgisiyle hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözaltına alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüklerinden yoksun bırakılması, ardından söz konusu kişilerin kendi fiillerini reddetmeleri veya kaybolan kişilerin nerede ve ne durumda olduğunu gizlemeleri ve sonuçta kayıp kişinin hukukun koruması dışında kalması durumunu ifade etmektedir. Türkiye’de, bu tanıma uyar şekilde kaçırılma, kaybedilme ve hukuksuz alıkonulma vakaları yaşanmış ve halen yaşanmaktadır.
- 105.** Türk Ceza Kanununun 77. maddesinde insanlığa karşı suç olarak kabul edilen eylemler arasında “Zorla Kaybetme” fiili gösterilmemiş ise de görevlilerin bu madde uyarınca yargılanmalarında hiçbir engel yoktur. Öncelikle söz konusu eylemin gerçekleştiği tarih itibarıyla Roma Statüsü yürürlüktedir. Türkiye bu statüye taraf değildir. Taraf olmama nedenlerinden biri de “Zorla Kaybetme” fiilinin suç yaptırımı kapsamına alınmasıdır. Daha çağdaş ve tüm Avrupa Birliği Ülkelerinin kabul ettiği Roma Statüsünün kabul edilmemesi bu statüyü kabul eden ülkelere birinde Türk vatandaşlarının yargılanmasına engel bir hal oluşturmaz. Buna göre Türkiye de “Zorla Kaybetme” fiilinin mağduru olan birisinin yakınları tarafından Roma statüsünün tarafı olan devletlerden herhangi birinde şikâyetle bulunulması halinde bu fiil nedeniyle ilgili kişi hakkında evrensel yargı yetkisi kapsamında soruşturma ve kovuşturma yürütülmesi mümkündür. Bu durumda, Türkiye de bulunan ve Roma Statüsü kapsamında “Zorla Kaybetme” fiilinin şüphelisi Türk yargı düzenlemesine göre kendi ülkesinde yargılanamazken aynı fiil nedeniyle bu statüyü kabul eden bir başka ülkede yargılanması

mümkündür. İşte bu çelişik durum nedeniyle Radbruch formülü olarak kabul edilen, adalet içeriğinden yoksun, hukuki güvenliği sağlayamayan, ağır insan hakları ihlallerine neden olan, eşitlik ilkesini dışlayan kanunlar özünde adaletsizlik kaynağı olduğundan hâkimler tarafından uygulanmamak suretiyle direnme hakkına konu olabilir. Bu durumda fiilin şüphelisinin herhangi bir norm olmadığı için cezasız kalacağını düşünmek mümkün olmadığına göre Uluslararası Hukukun kabul ettiği bir norm esas alınmak suretiyle şüphelinin yargılmasının yapılması olanaklı olacaktır. Bu sorunun çözümü de Roma Statüsünün kabulü ya da yargıcın insanlığa karşı suç oluşturan fiili cezasız bırakan yasayı uygulamak yerine uluslararası hukukun kendisi olan Roma Statüsüne uygun davranarak şüphelinin bu fiil nedeniyle cezalandırılması yolunu seçmesi gerekir, tıpkı Nurenberg yargılamalarındaki gibi. Aksi halde, bu fiillerin şüphelileri kendi ülkelerinde değil ancak şikayet edildikleri ülkelerde yargılanacaklardır.

106. Diğer yandan isnat olunan suçlar bakımından geriye dönük uygulama yapıp yapılmayacağı hukuk dünyasınca değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, “Peru Anayasa Mahkemesi’nin talebi üzerine Venedik Komisyonu’nun 24 Ekim 2011 verdiği bir görüş tam anlamıyla bu yazıda sorulan soruya cevap vermektedir.
107. Venedik Komisyonu İngiltere, Fransa, Almanya, Litvanya, Macaristan ve diğer bir kısım ülkelerin uygulamalarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal nitelikteki kararlarını bir bütün olarak ele almıştır.
108. Venedik Komisyonu sunduğu görüşünde, insanlığa karşı suçlarla ilgili adı geçen ülkelerin geriye dönük uygulamalar yaptığını, kanunun geriye yürümezlik ilkesinin ve zamanaşımı uygulamalarının burada istisna teşkil ettiğini, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de emsal kararları ile bu görüşte olduğunu ortaya koymuştur.
109. Komisyon, Avrupa uygulamalarının incelenmesi, hem çeşitli Avrupa ülkelerinin ulusal mahkemelerinin hem de AİHM’in, bazı dikkate değer istisnalar dışında, uluslararası örf ve adet hukukuna dayalı olarak geçmişteki suçların kovuşturulmasını hukuka aykırı görmeme eğilimine sahip olduğunu göstermektedir.
110. Bugün hakim olan eğilim, geçmişteki suçları özellikle “insanlığa karşı suçlar” olarak kovuşturmak ve kovuşturmayı iddia edilen suçların işlendiği tarihte geçerli olan uluslararası hukuk kurallarına dayandırmaktır.
111. Bu yaklaşım, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 15/2 maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 7/2 maddesi ile uyumludur.”
112. Görüldüğü gibi suç tarihi olarak kabul edilen dönemde yürürlükte bulunan uluslararası mevzuat önemlidir. Bu kapsamda zorla kaybetme fiilinin gerçekleştirildiği tarihte Türkiye Roma Statüsüne taraf olmamış olsa bile “İnsanlığa Karşı” suç olarak tanımlanan bir fiilin cezasız kalması düşünülemeyeceğine göre bu fiilde iştiraki bulunanların da bu tarihte yürürlükte bulunan uluslararası hukuk dikkate alınarak yargılanmalarının önünde hiçbir hukuki engel yoktur.
113. Üzülerek ifade etmek gerekir ki, zorla kaybetme fiili dönem dönem azalmakla birlikte Türkiye de sıklıkla uygulanan bir yöntem olagelmiştir. İlk bakışta fiilin mağduru zorla kaybedilen görünse bile esasen zorla kaybedilenin yakınlarıdır asıl mağdurlar. Nitekim AİHM tarafından da bu durum izah ettiğimiz şekilde ifade edilmiştir. Kanaatimizce daha geniş bakış açısıyla bakıldığında ise bu fiilin mağduru esasen özgürlük ve güvenlik hakkı, yaşam hakkı ihlal edilmesi olanak içerisinde bulunan toplumu oluşturan tüm bireyler bu fiilin mağdurdur.
114. Yukarıda yapılan açıklamalar kapsamında değerlendirme yapıldığında; Mağdur Yusuf Bilge Tunç un “Zorla Kaybetme” fiilinin mağduru olduğu, mağdur yakınları tarafından ısrarlı müracaatlara rağmen yasal mevzuatın kendilerine yüklediği sorumluluğu kasta yakın bir ihmali neticesinde yerine getirmeyen adli ve idari soruşturma görevlileri ile bu ihmali tespit etmek ve muhataplarının adli ve disiplin soruşturmasına muhatap olmalarına sebebiyet verecek kararı vermeyen HSK’nın ilgili üyeleri hakkında insanlığa

karşı suç fiili yönünden soruşturma açılması gerektiği Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir.

115. Yine yukarıda belirtildiği üzere bu fiil bakımından iç hukukta bir düzenlemenin bulunmamasının ilgililerin evrensel yargı yetkisi kapsamında Roma Statüsüne taraf bir ülkede soruşturulup yargılanmalarının önünde hiçbir engel bulunmadığı Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir.

IX. AÇIKLANAN NEDENLERLE:

116. Ankara Başsavcılığı'nın zorla kaybetme ve benzeri olaylara ilişkin tüm soruşturmaları, mağdurların bulunmasını ve faillerinin tespiti ile delillerin toplanmasını sağlayacak şekilde etkin ve hızlı şekilde yapması gerektiği,
117. Yusuf Bilge Tunç'un zorla kaybedilmesi bağlamında Ankara Başsavcılığı'nın konuya ilişkin olarak, elde edebildiğimiz sınırlı bilgiler çerçevesinde tespit ettiğimiz eksikliklerin giderilip giderilmediği, doğru olup olmadıkları hususlarında başta mağdur yakınları olmak üzere tüm kamuoyunu aydınlatacak bir açıklama yapması gerektiği;
118. Soruşturmanın mevzuat hükümleri ve teamüllere uygun olarak yapılıp yapılmadığının başta Hakimler ve Savcılar Kurulu olmak üzere sorumlu diğer birim müfettişlerince incelenerek, zamanında gerçekleştirilmeyen işlemler ve verilmeyen kararlar nedeniyle herhangi bir delilin karartılıp karartılmadığı, elde edilen delillerin yorum ve analizlerinde herhangi bir kusurun bulunup bulunmadığı, kamera ve iletişim kayıtlarına ilişkin bilgilere herhangi bir müdahale yapılıp yapılmadığı gibi konularda tespit yapılması ve varsa kusuru bulunan görevliler hakkında disiplin ve ceza hukuku bağlamında soruşturma yapılmasının sağlanması gerektiği,
119. Mağdurun işkenceye veya başkaca kötü muameleye maruz kaldığının somut bilgi ve belgelerle ispat edilmesi durumunda, yukarıda isimleri geçen kamu görevlilerinin en azından bu suçların işlenmesini kolaylaştırdıkları iddiasıyla haklarında TCK'nın 94.ve 39. maddeleri uyarınca **İŞKİNCE SUÇUNA YARDIM ETME** eyleminden soruşturma yapılması gerektiği,
120. Mağdura karşı işlenen ve kamu gücünü kullanan görevlilerce işlendiği konusunda makul şüpheler bulunan zorla kaybettirme eyleminin olağan ve sıradan bir durum olmadığı, bir cemaate aidiyeti veya sempatisi olduğu düşünülen mağdurun, söz konusu gruba yönelik kamu otoriteleri tarafından uygulamaya konulan bilinçli ve sistematik bir yok etme planının uygulanması bağlamında kaçırıldığı Kurulumuzca değerlendirildiği, bu çerçevede şartları olduğu takdirde yukarıda isimleri geçen kamu görevlileri ve tespit edilecek diğer sorumlular hakkında TCK'nın 77.^maddesi çerçevesinde **İNSANLIĞA KARŞI SUÇ** ithamıyla soruşturma yapılması gerektiği,
121. Mağdurun zorla kaybettirilmesi soruşturması sürecinde görev alan yargı ve kolluk görevlileri hakkında, soruşturma sürecindeki ağır hukuk ihlalleri ve ihmalleri gözönüne alındığında, TCK'nın 257.maddesi uyarınca **GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNDAN** haklarında soruşturma yapılması gerektiği,
122. Söz konusu kamu görevlileri hakkında, bağlı oldukları disiplin makamları tarafından, mesleklerinden ihracı ile sonuçlanabilecek ya da eylemleri ile uyumlu farklı derecelerde disiplin cezalarına sebebiyet verecek soruşturmaları yapılması gerektiği,
123. Mağdur Yusuf Bilge Tunç'un zorla kaybedilmesi, bulunmasına yönelik etkin bir soruşturma yapılmaması nedeniyle yakınlarının maddi ve manevi yönden bir tür işkence yaşadıkları, bu mağduriyetin oluşumuna ve derinleşmesine sebebiyet veren kamu görevlilerinin cezai, disiplin ve tazminat hukuku çerçevesinde sorumluluklarının bulunup bulunmadığının yetkili ve görevli makamlarca incelenmesi gerektiği
124. Yukarıda isimleri yazılı veya daha sonra tespit edilecek kişilerin evrensel yetki hükümlerini kabul eden ülkelerde soruşturulmalarının ve yargılanmalarının mümkün olduğu,

Sonucuna varılmıştır.

Vardığımız sonuçlara ve yaptığımız değerlendirmelere isimleri yazılı hâkim ve savcılar ile diğer kamu görevlilerinin gıyabında varılmıştır.

Söz konusu kamu görevlileri doğrudan veya temsilcileri vasıtasıyla değerlendirmelerimize ve vardığımız sonuçlara itiraz etme hakkına sahiptirler.

Böyle bir itiraz gerçekleştiğinde, yapılan itiraz ve sunulan bilgi ve belgeler kamuoyu ile paylaşılacak ve raporumuz yeniden gözden geçirilerek tamamen veya kısmen değiştirilebilecektir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

ÜYE

ÜYE

ÜYE